

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Галина ПОНОМАРЬОВА

«18» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту

**для здобуття ступеня бакалавра на основі здобутого ступеня бакалавра,
магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)**

на спеціальність 032 Історія та археологія

(за кошти фізичних та/або юридичних осіб)

Харків – 2024 р.

Програма до вступного екзамену з фахового освітнього компоненту «Історія України», розроблена викладачами кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін д.і.н. Олянич В.В., к.і.н. Хряпіним Е.О., к.і.н. Квітковським В.І., к.і.н. Рудником Д.Г., к.і.н. Свистуном Г.Є.

Розглянуто і затверджено

на засіданні кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін

№ 10 від «18» квітня 2024 року

Завідувач кафедри  Едуард ХРЯПІН

Погоджено

на засіданні Приймальної комісії

Протокол № 1 від «18» квітня 2024 року

Голова Приймальної комісії  Галина ПОНОМАРЬОВА



ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування з дисципліни «Історія України» для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

У програмі пропонується перелік тем, за якими розроблені тестові завдання та основна література для підготовки абітурієнтів.

Фахове вступне випробування проводяться в 1 день за тестовими технологіями. Випробування проводяться на онлайн-платформі з одночасним підключенням всіх вступників. Завдання складаються з 30 тестових питань з варіантами відповідей на кожне, де правильною відповіддю може бути лише одна.

Вступники в синхронному режимі отримують тестові завдання в електронній формі. На виконання завдань відводиться 90 хвилин. Після закінчення роботи над тестовими завданнями вступники надсилають свої відповіді.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Робота оцінюється на «5» (відмінно) за умови виконання 90-100% тестових завдань, що складає від 27 до 30 правильних відповідей (180-200 балів).

Робота оцінюється на «4» (добре) за умови виконання 70-89% тестових завдань, що складає від 21 до 26 правильних відповідей (140-179 балів).

Робота оцінюється на «3» (задовільно) за умови виконання 50-69%, що складає від 15 до 20 тестового завдання (100-139).

Робота оцінюється на «2» (незадовільно) за умови виконання 0-49% тестових завдань, що складає від 0 до 14 правильних відповідей (до 100 балів).

Таблиця відповідності балів за 200-бальною шкалою і кількістю правильних відповідей

Кількість правильних відповідей	Бали за 200-бальною шкалою
1	7
2	13
3	20
4	27
5	33
6	40
7	47
8	53
9	60
10	67
11	73
12	80
13	87
14	93
15	100

Кількість правильних відповідей	Бали за 200-бальною шкалою
16	107
17	113
18	120
19	127
20	133
21	140
22	147
23	153
24	160
25	167
26	173
27	180
28	187
29	193
30	200

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тестові завдання з дисципліни «Історія України» для вступників передбачають виявлення у вступників рівня засвоєння знань навчально-програмового матеріалу за такими темами:

Україна ранній Новий час (друга половина XIV – перша половина XVII ст.).

Боротьба та захоплення українських земель сусідніми державами в другій половині XIV – XVI ст.

Зближення Польського королівства і Великого Литовського князівства: причини та наслідки. Політико-релігійні унії та їх значення для України. Грюнвальдська битва. Інтеграція українських земель у складі польської держави. Люблінська унія (1569 р.) та її наслідки. Річ Посполита: польсько-литовська держава, геополітичне становище, територія та населення. Особливості державно-політичної системи. Правовий статус українських земель, їх адміністративно-політичний устрій, соціальна структура суспільства.

Зміни в соціально-економічному становищі українських земель. Збільшення земельної власності польськими та литовськими феодалами. Виникнення магнатського і шляхетського землеволодіння. Складання фільваркової системи сільського господарства. Юридичне оформлення кріпосного права (Артикули 1573 р.). Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Магдебурзьке право. Волочна поміра (1557 р.). Цехові організації.

Зіткнення національно-релігійних суперечностей на просторах України XV-XVI ст. Виникнення церковних братств та їх роль у національному житті українського суспільства наприкінці XVI – першій половині XVII ст. Стан культури в Україні в XIV - першій половині XVII ст. Перші кроки Реформації в Польщі і Україні. Давньоукраїнські студенти і професори.

Виникнення та розвиток козацтва в Україні (XIV – перша половина XVII ст.).

Виникнення українського козацтва, причини і час його появи, джерела і умови формування. Перші згадки про козаків в документальних матеріалах. Походження термінів «козак», « Запорізька Січ». Концепції виникнення. Становлення нової соціальної верстви, територія розселення, військово-адміністративний устрій, заняття.

Утворення реєстрового козацтва (1572 р.) та його військово-адміністративний устрій, політичне значення, соціально-економічна діяльність, козацько-селянські повстання.

Формування запорізького козацтва і утворення Запорозької Січі.

Боротьба козацтва з турецько-татарською агресією. Морські та сухопутні походи козаків. Козацька символіка. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Запорізька Січ в системі міжнародних відносин. Запорізька Січ як державно-політичне об'єднання козацтва.

Козацький рух в Україні другій половині XVI – першій половині XVII ст. Соціальні протести в Україні в 30-х рр. XVII ст. Ординація 1638 р. Внесок козацтва у розвиток і захист українського народу.

Українська національна революція (друга половина XVII ст.).

Передумови, причини, рушійні сили, характер і мета національної революції. Проблеми періодизація революції. Гетьман Б. Хмельницький. Наростання повстанського руху, переростання у війну та національну революцію 1648-1676 рр. Військові дії 1648-1654 рр. Зборівський договір (1649 р.). Білоцерківський договір (1651 р.).

Формування української козацької держави (Військо Запорізьке-Гетьманщина). Активна зовнішня політика, її головні напрямки. Необхідність та суперечливість союзу з Кримським ханством. Україно-російські взаємини 1648-1654рр. Переяславська Рада (1654 р.). «Березневі статuti». Ставлення українського народу до Переяславської Ради. Наукові оцінки договору 1654 р.

Воєнно-політичні події 1654-1657 рр., протиріччя в україно-російських стосунках. Віленська угода (1656 р.). Заключення Б. Хмельницьким військово-політичних взаємин з Швецією і Трансільванією.

Загострення соціальних і політичних суперечностей в державі після смерті Б. Хмельницького. Україна в роки правління І. Виговського (1657-1659 рр.). Іноземне втручання у внутрішні справи України: Московське царство, Річ Посполита, Османська імперія. Початок громадянської війни, боротьба козацької старшини за владу, виступ М. Пушкаря та Я. Барабаша. Гадяцький договір (1658 р.). Гетьманування Ю. Хмельницького (1659-1663 рр.). Переяславські статті (1659 р.). Слободищенський трактат (1660 р.). Порушення територіальної єдності та розпад козацької держави на Лівобережне і Правобережне гетьманство (1663 р.).

Правобережне гетьманство (1663-1676 рр.). Гетьман П. Тетеря (1663-1665 рр.). Боротьба за збереження державної єдності за гетьманування П. Дорошенка (1665-1676 рр.). Корсунські статті (1669 р.). Ліквідація українських державних інституцій на Правобережжі.

Лівобережне гетьманство. Гетьман І. Брюховецький (1663-1668 рр.). Батуринські статті (1663 р.). Московські статті (1665 р.). Наказний гетьман Д. Многогрішний (1668-1672 рр.). Глухівські статті (1669 р.). Гетьман І. Самойлович (1672-1687 р.). Конопотські статті (1672 р.). Переяславські статті (1674 р.).

Запорізька Січ та її роль у боротьбі за державність, громадянській війні та іноземними агресорами. Кошовий отаман І. Сірко.

Поступове заселення, основні етапи та особливості адміністративно-політичного устрою Слобожанщини. Заснування міст і слобод, соціально-економічний розвиток.

Іноземне агресія, посилення політичного хаосу і громадянської війни в Україні (1663-1676 рр.). Криза й поразка української революції. Андрусівське перемир'я (1667 р.) розділ українських територій між Річчю Посполитою і Московським царством. Спустошення польськими, турецько-татарськими, московськими військами Правобережної України. Чигиринські походи. Буцацький мирний договір (1672 р.). Журавненська мирна угода (1676 р.).

Остаточне політичне розділення українських земель. «Трактат про вічний мир» (1686 р.). Бахчисарайський мирний договір (1681 р.).

Історичне значення української національної революції другої половини XVII ст. Формування ідеї соборності України та їх реалізація у планах Б. Хмельницького, І. Виговського, П. Дорошенка.

Розвиток України наприкінці XVII – XVIII ст.

Правобережжя під владою Речі Посполитої (кінець XVII ст.). Заселення спустошених земель. Відновлення козацтва Формування козацьких військ. Рішення польського сейму про ліквідацію козацтва (1699 р.). Боротьба козацтва в 1700-1704 рр. під керівництвом С. Палія, С. Самуся, З. Іскри, А. Абазина. Відновлення польсько-шляхетської влади в 1714 р. Запровадження панщини.

Обмеження прав України та збереження державної автономії Гетьманщини (Лівобережна Україна), Землі Війська Запорізького, Слобожанщини у складі Московського царства. Адміністративно-політичний устрій, соціально-економічне життя. Підпорядкування української православної церкви московській патріархії (1688 р.).

Гетьманування І. Мазепи (1687-1709 рр.). Коломацькі статті (1687 р.). Зміцнення гетьманської влади та феодальних відносин у Гетьманщині. Україна в Північній війні 1700-1709 рр. Союз І. Мазепи з шведським королем Карлом XII ст. Царські репресії. Зруйнування Запорізької Січі (1709 р.). Олешківська Січ. Нова Січ. Полтавська битва (27 червня 1709 р.). Гетьман П. Орлик. Конституція 1710 р. Ідея соборності України І. Мазепи, П. Орлика та її історична перспектива. Оцінювання особи і діяльності І. Мазепи, К. Гордієнко, П. Орлика.

Посилення російської влади в Україні в першій чверті XVII ст.: Решетилівські статті 1709 р., запровадження нових імперських владних структур – перша Малоросійська колегія (1722-1727 рр.). Діяльність наказного гетьмана П. Полуботка (1722-1724 рр.).

Діяльність гетьмана Д. Апостола (1727-1734 рр.). «Решетилівські статті» (1728 р.). Ліквідація гетьманства та утворення гетьманського уряду (1734 р.). Відновлення гетьманства К. Розумовського (1750-1764 рр.). Наступ на автономні права Гетьманщини.

Остаточна ліквідація залишків автономного устрою та козацтва в Україні: скасування полкового адміністративного устрою (1781 р.), козацького війська (1783р.). Введення загальноросійського адміністративно-територіального устрою, закріпачення селян і козаків. Політика русифікації, надання козацькій старшині прав російського дворянства.

Заселення Південної України. Російсько-турецькі другої половини XVIII ст. за Південну Україну. Господарське освоєння нових земель, заснування міст і сіл. Утворення Чорноморського козацтва. Задунайська Січ.

Політичне життя в західноукраїнських землях. Полонізація православної шляхти. Релігійні відносини. Ліквідація уніатської церкви на Правобережжі. Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Рух опришків. Коліївщина. М. Залізняк та І. Гонти. Політичні плани повстання та його придушення. Занепад братств. Включення Правобережжя до складу Російської імперії, Галичини до складу Австрійської імперії. Розвал Речі Посполитої та розподіл її земель між Прусією, Австрією та Росією.

Культура в Україні в другій половині XVII-XVIII ст. Основні тенденції розвитку західноєвропейської культури. Особливості розвитку української культури. Українське бароко. Розвиток освіти і науки. Перші шкільні підручники. Внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток. Колегіуми в Чернігові, Переяславі, Харкові. Русифікація освіти. Г. С. Сковорода – просвітитель, філософ, поет. Розвиток архітектури та живопису. Українські майстри в Росії. Вплив українського мистецтва на російську культуру. Художня література, музика та театр. Релігійне життя в Україні. Православна церква. Феофан Прокопович. Уніатська церква на Правобережжі. Занепад традиційних форм української культури наприкінці XVIII ст.

Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XVIII - початку XX ст.).

Загальна характеристика періоду. Включення українських земель до складу Російської та Австро-Угорської імперій: порівняльний аналіз політико-адміністративного устрою, економічного розвитку, соціального положення, зміни в етнічному складі населення.

Участь України у Вітчизняній війні 1812 р. Декабристський рух та українське питання. Повстання Чернігівського полку. Поява масонства. Польський національно-визвольний рух і Україна. Повстання 1830-1831 рр. Криза феодално-кріпосницької системи та поява елементів товарно-грошових відносин. Загострення соціальних суперечностей в Україні. Селянські рухи, виступи робітних людей і військових поселенців. Кримська війна (1853-1856 рр.). Спроби відновлення козацтва «Київська козащина», посилення селянського руху «Похід селян у Таврію за волею».

Українське національне відродження: визначення, періодизація і зміст. Початок українського національного відродження (кінець XVIII - перша половина XIX ст.). Перші мовознавчі дослідження в українознавстві. Популяризація історичного минулого України. «Історія Русів» та її вплив на українське суспільство. Особливості розвитку освіти і культури. Заснування Харківського (1804 р.), Київського університетів (1834 р.). Романтизм та пошуки «місцевого колориту». Збирання та публікація пам'яток українського фольклору. Розвиток етнографічних досліджень. Особливості формування української мови. Становлення нової української літератури.

Політизація національного руху в першій половині XIX ст. Кирило-Мефодіївське братство (1846-1847 рр.). Т. Г. Шевченко і його вплив на формування національної ідеї.

Особливості національного відродження в західноукраїнських землях в першій половині XIX ст. «Руська трійця». Вплив європейських революцій 1848-1849 рр. на політичне життя українських земель. Формування програми українського національного руху. Скасування кріпацтва в Галичині.

Скасування кріпацтва та реформи 60-70-х рр. XIX ст. Промисловий переворот, галузева спеціалізація регіонів. Стан сільського господарства, кріпосницькі пережитки у землеволодінні та землекористуванні. Зростання міст. Піднесення торгівлі. Поглиблення соціального розшарування українського суспільства.

Політика царського уряду в українському питанні в другій половині ХХ ст. Циркуляр Валуєва (1863 р.). Емський акт (1876 р.).

Загальні тенденції та особливості українського національного руху в другій половині ХІХ - початку ХХ ст. Еволюція українських громад. Народницький рух у 60-80-ті рр. ХІХ ст. М. Драгоманов. «Братство тарасівців». Перші робітничі організації, їх ідеологія і програми. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації.

Особливості національного руху в західноукраїнських землях у другій ХІХ - початку ХХ ст. Роль української греко-католицької церкви в піднесенні національної свідомості населення регіону. Боротьба москвофілів з народовцями. РУРП – перша легальна українська партія. Започаткування руху за політичну незалежність України. «Молоді» радикали і книга Ю. Бачинського «Україна irredenta». Виникнення соціал-демократичної і національно-демократичної партії. Партійні видання і соціально-політичні часописи. Політична активність галицького селянства. Зростання українських організацій в Галичині («Січ», «Сокіл», «Пласт»). Основні політичні угруповання: Національно-демократична партія; Соціал-демократична партія; Католицько-руський народний союз. Труднощі національного руху в Західній Україні. Русофіли. Конфлікти з польським рухом.

Українське питання у внутрішній політиці царизму: часткова лібералізація і репресії. Російський ліберальний рух та українське питання. Загальноросійські революційні організації та національні партії в Україні.

Виникнення першої в Наддніпрянській Україні політичної партії: РУП (1900 р.) – її склад, діяльність, мета. Виникнення соціалістичних партій: Українська народна партія (1902 р.). Української соціал-демократичної «Спілки» (1904 р.), Української соціал-демократичної робітничої партії (1905 р.). Утворення Української демократичної партії (1904 р.), Української радикальної партії (1904 р.), Товариства українських поступовців (1908 р.).

Початок нового етапу в еволюції капіталізму. Соціально-економічний розвиток та їх тенденції в Україні на початку ХХ ст. Загострення аграрного питання і селянські бунти. Робітничий рух. Революція 1905-1907 рр. Столипінська аграрна реформа 1906-1911 рр. Переселення українців поза межі України.

Українське питання в планах політичних сил і законодавчих органів влади. Українські делегати в Державних думах. Українська парламентська Громада. Питання про українську автономію.

Західноукраїнські землі в другій половині ХІХ – початку ХХ ст. Соціально-економічний становище. Еміграція: причини, напрямки.

Україна в Першій світовій війні. Причини, початок і характер війни. Воєнні дії на Південно-Західному фронті в 1914-1916 рр. Українське питання у політиці воюючих держав. Розкол у національно-визвольному русі. Національно-визвольний рух в умовах війни. Утворення «Союзу визволення України». Поширення гасла української автономії та незалежності. Господарська розруха. Проблема біженства. Назрівання кризи. Формування передумов національно-демократичної революції в Україні.

Культура України ХІХ – початку ХХ ст. Відкриття вищих навчальних закладів Харків (1805 р.), Київ (1834 р.), Одесі (1865 р.). Розвиток української

літератури мови. Усна народна творчість. Товариства «Просвіта» та їх роль у культурному процесі. Створення наукового товариства ім. Т. Шевченка, його творчий доробок. Розвиток літератури, драматургії, театру, кіно, музичного, образотворчого мистецтва. Наука. Недільні школи, клубні заклади, бібліотеки. Музейна справа. Архітектура. М. Грушевський – організатор української науки.

Україна в роки національно-демократичної революції та громадянської війни (1917-1921 рр.).

Назрівання революційної ситуації в Україні. Лютнева демократична революція 1917 р. в Росії. Утворення в Росії двовладдя: Тимчасовий уряд та Ради депутатів. Політична ситуація в Україні у лютому-березні 1917 р. Політичне становище в Україні. Виникнення Центральної Ради, її партійний склад, політична програма, керівництво. Основні напрямки політичної діяльності ЦР. I Універсал та боротьба за автономію України. II Універсал ЦР як компроміс з Тимчасовим урядом.

Жовтневі події 1917 р. в Росії. Соціальна база більшовиків в Україні. Політична ситуація в Україні після жовтневих подій листопад-грудень 1917 р.

Формування української державності. III Універсал ЦР. Проголошення Української Народної Республіки.

Перший Всеукраїнський з'їзд Рад. Проголошення радянської влади в Харкові 12 грудня 1917 р. Початок громадянської війни та іноземної інтервенції. Війни Радянської Росії проти УНР. IV Універсал та проголошення незалежності України 9 січня 1918 р.

Зовнішня політика УНР. Брест-Литовський мирний договір. Німецько-австрійські війська в Україні. Повернення ЦР, обговорення нею Конституції УНР. Результати діяльності та причини поразки ЦР.

Українська держава гетьмана П. Скоропадського. Політична платформа. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду. Ставлення українських політичних партій до гетьманату. Консолідація анти гетьманських сил в Україні. Крах гетьманщини.

Прихід до влади Директорії (грудень 1918 р.) та відновлення УНР. Політика Директорії та її наслідки: пошук шляхів між націоналізмом і соціалізмом.

Національно-визвольний рух на землях Західної України. Державотворчий процес на західній землях України. Проголошення ЗУНР. Прийняття Конституції. Президент Є. Петрушевич. Акт Злуки (22 січня 1919 р.). Криза державності. Внутрішня та зовнішня політика. Іноземна інтервенція зі сторони Польщі, Румунії проти ЗУНР. Соціально-політичні наслідки ліквідації ЗУНР.

Повернення влади Радянської республіки (14 січня 1919 р.). Більшовицька політика «червоного терору» та «воєнного комунізму». Падіння Радянської республіки (літо 1919 р.).

Виступ загонів С. Петлюри. Наступ військ А. Денікіна та їх розгром. Повстанський рух в Україні. Махновський рух. Варшавська угода (квітень 1920 р.) між УНР і Польщею. Радянсько-польська війна. Розгром армій П. Врангеля. Ліквідація радянським військом залишків опору на Правобережжі. Завершення громадянської війни, її наслідки.

Головні чинники невдач національно-визвольної боротьби: незрілість національної свідомості, соціальні аспекти, міжнародні умови. Наслідки та значення українських політико-державних інституцій. Підсумки національно-демократичної революції та громадянської війни.

Культура і духовне життя в Україні 1917-1921 рр. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Освітня політика українських та радянських органів влади. Стан науки. Відкриття Української Академії наук. Нові тенденції в розвитку літератури. Видатні українські письменники. Театральне, музичне і хорове мистецтво та їх кращі представники. Українська Академія мистецтв.

Україна в міжвоєнний період 20 – 30 -х рр. ХХ ст.

Міжнародне і внутрішнє становище України на початку 20-х років. Соціально-економічні труднощі після завершення громадянської війни. Скрутне становище сільського господарства. Ускладнення політичного характеру. Страйковий рух робітників. Селянські повстання. Голод 1921-1923 рр. та його перша спроба використання з політичною метою.

Цілі, зміст і результати нової економічної політики (неп). Відбудова народного господарства на засадах непу. Криза непу та її політичні наслідки.

Утвердження радянського устрою в Україні в процесі утворення СРСР.

Українське Відродження 20-х років. Політика коренізації та українізації. Розвиток культури в Україні. Поширення української освіти. Ліквідація неписьменності. Українська вища освіта. Стан науки. Українська Академія наук. Нові тенденції в розвитку літератури. Літературні течії: революційно-романтична, неокласична, авангардистська. Головні літературні організації: «Плуг», «Гарт», «Вапліте». ННовітня українська драматургія і театр. Українська музика: традиції та авангард. Нові тенденції в українському мистецтві. Художні угруповання та асоціації. Графіка. Архітектура. Український конструктивізм. Розвиток україністики. Трагічна доля українського Ренесансу. «Розстріляне Відродження».

Політична система України в 20-і роки. Становлення тоталітарного режиму. Політичні партії в Україні на початку 20-х років. Встановлення комуністичної партійної системи. Комуністична партія в політичній системі. Ідейно-політична боротьба в 20-і роки. Створення партійно-державної номенклатури. Підвищення ролі репресивних органів у політичному житті країни. Громадсько-політичні організації в тоталітарній системі 20-х років.

Утвердження командно-адміністративної системи в економіці. Соціалістична політика індустріалізації та її наслідки. Аграрна політика тоталітарного режиму. Здійснення насильницької колективізації в Україні. Голодомор 1932-1933 рр. Посилення тоталітарного режиму.

Посилення ролі репресивних органів у політичному житті. Політична та ідеологічна цензура. Преса як знаряддя тоталітарної системи. Політичні процеси та репресії 20-х – у 30-ті роки: періодизація, особливості в Україні.

Політика у сфері культури в 30-ті роки. Згорання українізації. Наслідки загибелі молодого покоління творчої інтелігенції. Заборона УАНЦ та державні репресії церкви.

Західноукраїнські землі у 20 – 30-ті роки. Правлячі кола Польщі та українське питання: радикали та помірковані. Полонізація: цілі, засоби та наслідки. Пацифікація 20-х років. Радикалізація громадсько-політичного життя. Головні політичні течії та організації: Українське народно-демократичне об'єднання, соціалісти соціал-демократи, КПЗУ. Інтегральний націоналізм Д. Донцова. Утворення Організації Українських Націоналістів на чолі Є. Коновальцем. Труднощі в розвитку національно-визвольного руху на Буковині. Прояви радикалізму та екстремізму.

Включення Закарпаття до складу Чехословаччини. Національно-визвольний рух в Закарпатті. Проголошення статусу самоврядування Закарпаття після Мюнхенської угоди, крах орієнтації на Німеччину. Проголошення незалежності Карпатської України (15 березня 1939 р.). Боротьба за державність та окупація угорськими військами Закарпаття.

Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Україна в планах нацистського керівництва. Утвердження пакту про ненапад та інших документів між СРСР і Німеччиною. Початок Другої світової війни. Україна в перші роки Другої світової війни. Західні землі України під німецькою та угорською окупацією. Возз'єднання Західної України в 1939-1940 рр. з Українською РСР. Розпад ОУН на течії: ОУН (М) та ОУН (Б). С. Бандера. Соціально-економічний розвиток України напередодні війни. «Радянізація» західноукраїнських регіонів. Періодизація Другої світової війни та їх характеристика.

Напад фашистської Німеччини та її союзників на СРСР. Військові дії на території України 1941-1942 рр. Евакуація населення і промислових об'єктів до східних регіонів СРСР. Окупаційний режим в Україні. Проблема колабораціонізму. Утворення антигітлерівської коаліції.

Течії руху Опору: форми, методи, чисельність, територія. Партизанський та підпільний радянський рух. Діяльність ОУН-УПА в умовах німецько-фашистської окупації. Польський фактор боротьби: Армія Крайова, Армія Людова, батальйони хлопські.

Корінний перелом у ході Великої Вітчизняної війни: Сталінградська, Курська битви. Визволення України в 1943-1944 рр. від фашистської окупації. Зміни в національній політиці щодо України під час війни СРСР та Німеччини. Початок відбудови народного господарства. Протистояння ОУН-УПА радянському режиму. Проблеми визнання західних кордонів України. Завершення радянсько-німецької війни і Другої світової війни та її наслідки для України. Внесок України в перемогу над фашистською Німеччиною і мілітаристською Японією.

Культура України в роки війни. Освіта. Наука. Українська преса. Література і мистецтво. Церковне життя. Митрополит А. Шептицький.

Розвиток України в другій половині 40 – початку 50-х рр. ХХ ст.

Зміна геополітичного становища України після закінчення війни та українське питання. Участь України в утворенні та діяльності ООН.

Зовнішньополітична діяльність України, її вклад у послаблення міжнародної напруги.

Наступ реакційних сил на спроби лібералізації політичного режиму в повоєнні роки. Посилення сталінського диктату, ідеологічний наступ «ждановщина», боротьба з «українським буржуазним націоналізмом», «космополітизмом».

Відбудова і розвиток промисловості й сільського господарства та їх особливості. Голод в Україні в 1946-1947 рр.

Продовження «радянзації», соціалістичні перетворення в галузі промисловості й сільського господарства у західних областях України. Загострення національно-політичної боротьби. Підпільно-партизанська боротьба ОУН-УПА. Депортації українців, операція «Вісла».

Входження Криму до складу УРСР.

Культурне життя в Україні у другій половині 40-початку 50-х рр. Відбудова системи освіти. Розгром генетики та «лисенківщина» в Україні. Державна політика щодо релігійного питання.

Україна в період стагнації авторитарної системи і наростання кризових явищ у суспільстві (середина 60 – 80-х рр. ХХ ст.).

Політична ситуація в Україні в період лібералізації авторитарної системи (середина 50-середина 60-х років). Початок десталінізації радянського суспільства. ХХ з'їзд партії. Критика культу особи Й. Сталіна. М. Хрущов. «Відлига». Демократизація суспільства в Україні. Політика М. Підгорного (1957-1963 рр.).

Розвиток народного господарства. Науково-технічна революція. Екстенсивний вибір розвитку промисловості. Стан сільського господарства. Хрущовські програми та Україна: освоєння цілини, кукурудзяна кампанія, наздогнати і перегнати у виробництві молока та м'яса. Створення раднаргоспів в УРСР (1957-1965 рр.). Соціально-економічні перетворення.

Культурне та політичне шістдесятництво в УРСР.

Структурна криза радянської моделі суспільно-політичного розвитку. Зміни в радянському керівництві в жовтні 1964 р. та їх політичні наслідки для України. Політика П. Шелеста (1962-1972 рр.), В. Щербицького (1972-1989 рр.). Посилення реакції в політичному житті країни.

Політика русифікації. Наслідки урбанізації, демографічні проблеми. Національні процеси.

Економічні реформи другої половини 1960-х рр.: результати і причини їх незавершеності. Соціально-економічні тенденції: успіхи та недоліки, економічна експлуатація республіки.

Формування дисидентського руху як вияв політичної опозиції комуністичному режимові в Україні. Основні напрямки дисидентського руху, його чисельність, форми діяльності.

Культурне життя в Україні (середина 60-середина 80-х років). Наука: здобутки і проблеми. Стан суспільних наук. Початок десталінізації та поживлення літературно-мистецького життя. Самвидав. Зростання ідеологічного тиску на освіту, науку, мистецтво. Репресії щодо творчої інтелігенції.

Україна на шляху до незалежності (1985-1991 рр.).

Спроби оздоровлення громадсько-політичного життя. Політика реформ «перебудови» М. Горбачова. Періодизація «перебудови». Чорнобильська катастрофа 26 квітня 1986 р. Наростання кризи. Страйк шахтарів липень 1989 р. Причини невдач і провалу політики «перебудови». Криза державної влади в СРСР.

Зростання політичної активності суспільства. Нові суспільно-політичні організації, рухи та партії в Україні. Становлення багатопартійності. Радикалізація суспільно-політичних течій. Відродження релігійного життя. Святкування 1000-ліття хрещення Русі.

Активізація національно-визвольного руху. Україна на шляху до свободи і незалежності. Прийняття закону про державний статус української мови (жовтень 1989 р.). Створення живого ланцюга Київ-Львів «Українська хвиля» з нагоди проголошення Дня соборності України. Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1990 р.). Закон УРСР про економічну самостійність республіки (3 серпня 1990 р.). Студентські страйки в жовтні 1990 р. Розпад СРСР.

Проголошення і розвиток незалежної України (1991-2022 рр.)

Серпневий заколот 1991 р. в СРСР та його наслідки для України. Проголошення Акту незалежності України (24 серпня 1991 р.). Вибори президента України. Результати загальноукраїнського референдуму (1 грудня 1991 р.). Визнання України міжнародним співтовариством.

Розгортання державотворчий процесів в Україні: становлення владних структур, прийняття нормативних документів, формування збройних сил, органів правопорядку, фінансової системи, держаної символіки. Особливості державного будівництва.

Стартові можливості формування національної економіки. Інфляційні процеси 1992-1995 рр. Становлення грошової одиниці України. Приватизація. Стан сільського господарства. Прорахунки і недоліки в розвитку економіки. Становище в соціальній сфері. Демографічний спад. Етнічні процеси. Трудова міграція. Українська діаспора. Утворення Української православної церкви.

Конституційний процес в Україні (1991-1996 рр.). Прийняття Конституції (28 червня 1996 р.), її головні положення. Всеукраїнський референдум 2000 р. Конституційна реформа (2004-2010 рр.).

Політичні партії, рухи та об'єднання. Вибори 1994 р. та 1998 р. органів місцевого самоврядування, Верховної Ради. Вибори президента України 1994 р. та 1998 р. Політична криза 2000-2001 рр. Вибори до Верховної Ради 2002 р. Вибори президента України 2004-2005 рр. «Помаранчева революція» листопад-грудень 2004 р. Вибори Верховної Ради 2006 р. Позачергові вибори до Верховної Ради 2007 р. Політична криза 2008 р. Вибори президента України 2009-2010 р. Вибори до Верховної Ради 2012 р.

Зовнішня політика: основні напрямки та пріоритети. Участь України в діяльності міжнародних організацій.

Сучасний етап розвитку культури. Національно-культурне Відродження. Основні тенденції розвитку освіти. Наука. Здобутки літератури, мистецтва, фізичної культури та спорту. Релігійне життя в Україні.

Революція Гідності листопад 2013- лютий 2014 рр. «Гібридна війна» РФ проти України: окупація Криму, військові дії на Сході України. Волонтерських рух. Вибори президента України П. Порошенка, Верховної Ради України. Діяльність урядів А. Яценюка, А. Гройсмана. Реформи в Україні: успіхи та труднощі. Спроби урегулювання війни 2014-2022 рр. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС. Утвердження Томасу. Вибори президента України В. Зеленського. Дострокові вибори Верховної Ради України 2019 р. Початок реформи місцевого самоврядування. Відкриття ринку землі. Пандемія COVID-19. Початок масової вакцинації. Військова напруженість на україно-російському кордоні 2021-2022 рр.

Рекомендована література

- Бойко О. Д. Історія України:[Текст]: підручник / О. Д. Бойко. – 7-е вид., стер. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2018. – 717 с.
- Віхров, Максим. Дикий Схід. Нарис історії та сьогодення Донбасу / Максим, Віхров. – Київ : Темпора, 2018. – 356 с.
- Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX століття: [Навч. посібник] / Я. Й. Грицак. – Київ: Yakabo Publishing, 2019. – 656 с.
- 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Від ред. В.А. Смолій. – Київ: Ніка-центр, 2016. – 796 с.
- Мицик Юрій, Бажан Олег. Історія України [Текст]: навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ: Кліо, 2015. – 677 с.
- Палій О. Історія України / Олексій Палій. – 2 – ге вид., допов. – Київ: К. І. С., 2015. – 596 с.
- Порадник учителя (викладача) історії: навчально-методичний посібник / За ред. О. В. Колеснікової. – Харків: «Діса плюс», 2017. – 248 с.
- Олянич В. В. Історія України: навч. посіб. / В. В. Олянич, Л. В. Олянич. – Харків: ФОП Тарасенко В.П, 2016. – 212 с.
- Танцюра В. І. Історія України: навчальний посібник / В.І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – 492 с.
- Час народів. Історія України XIX століття. Навчальний посібник / За заг. ред. М. М. Мудрого. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 408 с.
- Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI – XVIII століть. У 2 кн. – Кн.1. – Київ: ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2019. – 792 с.
- Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI – XVIII століть. У 2 кн. – Кн.2. – Київ: ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2019. – 1120 с.

- Юрій М. Ф. Україна найдавнішого часу – XVIII ст.: цивілізаційний контекст пізнання / М. Ф. Юрій, Л. М. Алексієвець, Я. С. Калакура, О. А. Удод. – Тернопіль: 2012. – Кн.І. – 700 с.
- Юрій М. Ф. Україна XIX – початку XXI століття: цивілізаційний контекст пізнання / М. Ф. Юрій, Л. М. Алексієвець, Я. С. Калакура, О. А. Удод. – Тернопіль: 2012. – Кн.ІІ. – 696 с.
- Яковенко Н. М. Дзеркала ідентичності: Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVII – початку XVIII століття: [Навч. посіб.] / Н. М. Яковенко. – Київ: «Laurus», 2012. – 312 с.

Ресурси

- Сайт Інституту історії України Національної Академії Наук України - [www](http://www.history.org.ua/) HYPERLINK "<http://www.history.org.ua/>". HYPERLINK "<http://www.history.org.ua/history> HYPERLINK "<http://www.history.org.ua/org> HYPERLINK "<http://www.history.org.ua/>". HYPERLINK "<http://www.history.org.ua/ua>.
- Сайт Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України – [http](http://archeos.org.ua/) HYPERLINK "<http://archeos.org.ua/>:// HYPERLINK "<http://archeos.org.ua/archeos> HYPERLINK "<http://archeos.org.ua/org> HYPERLINK "<http://archeos.org.ua/>". HYPERLINK "<http://archeos.org.ua/ua>
- Сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського НАН України – [www](http://www.nbu.gov.ua/) HYPERLINK "<http://www.nbu.gov.ua/>". HYPERLINK "<http://www.nbu.gov.ua/nbu> HYPERLINK "<http://www.nbu.gov.ua/gov> HYPERLINK "<http://www.nbu.gov.ua/>". HYPERLINK "<http://www.nbu.gov.ua/ua>
- Сайт першоджерел з історії України IX-XVIII ст. – www.litopys.org.ua
- Сайт Історія в школі – [www](http://www.schoolhistory.at.ua/) HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/>". HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/schoolhistory> HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/>". HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/at> HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/>". HYPERLINK "<http://www.schoolhistory.at.ua/ua>.
- Сайт Історія України від найдавніших часів і до сьогодні – [www](http://www.teher.ucoz.com/) HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/>". HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/teher> HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/ucoz> HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/>". HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/com> HYPERLINK "<http://www.teher.ucoz.com/>".
- Сайт Українського інституту національної пам'яті – <https://uinpr.gov.ua>.
- Сайт громадський проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт» - <http://likbez.org.ua/uk>
- Сайт сучасної бібліографії та бази даних з історії України - [http://](http://myslenedrevo.com.ua/) HYPERLINK "<http://myslenedrevo.com.ua/>"myslenedrevo HYPERLINK "<http://myslenedrevo.com.ua/>". HYPERLINK "<http://myslenedrevo.com.ua/com>

- HYPERLINK "http://myslenedrevo.com.ua/". HYPERLINK "http://myslenedrevo.com.ua/"ua
- Сайт Інтернет-видання «Історична правда» - http://www HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/". HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/"istpravda HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/". HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/"com HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/". HYPERLINK "http://www.istpravda.com.ua/"ua
 - Сайт Центральної наукової бібліотеки ХНУ імені В. Н. Каразіна - http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr